

VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

IZ VSEBINE:

- PRAZNIK REPUBLIKE
- OBCANI IN KOLEKTIVI V RAZPRAVAH O NOVI USTAVI
- SOLSTVO V STATUTIH OBCIN
- SPOMINI NA IVANA GORANA-KOVAČIČA
- LEPO JE V NAŠI DOMOVINI BITI MLAD
- PO SIROKI, BELI CESTI
- TURISTIČNA SLIKANICA
- DESET LET DELOVANJA MUZEJA NOB V LJUTOMERU
- KRAJEVNA KONFERENCA SZDL
- PRISPEVKI NAŠIH DOPISNIKOV
- ČESTITKE K DNEVU REPUBLIKE

PRAZNIK REPUBLIKE

LETOS, KO PRAZNUJEMO DEVETNAJSTO OBLETNICO ZGODOVINSKEGA ZBOROVANJA AVNOJ V JAJCU SE ISTOČASNO NAHAJAMO V OBDOBJU, KO OBRAVNAVAMO IN SPREJEMAMO IZREDNO VAŽNE DOKUMENTE ZA NAŠ NADALJNI RAZVOJ.

V DELOVNIH ORGANIZACIJAH, NA TERENU, NA VASI, V ZAVODU, SKRATKA, POVSOD TAM, KJER DELOVNI ČLOVEK USTVARJA IN ŽIVI, SE ODVIJAJO BOGATE IN PLODNE RAZPRAVE O NAČRTU ZVEZNE IN REPUBLIŠKE USTAVE. OBRAVNAVA KAŽE, KAKO GLOBOKO SO V ZAVEST NAŠEGA ČLOVEKA PRODRLI REZULTATI ŽE IZGRAJENIH NOVIH DRUŽBENIH ODNOSOV. V MESECU DECEMBRU BO PRED OBCANI V OBRAVNAVI STATUT OBCINE IN KMALU ZA TEM STATUTI GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ, KI BODO ŠIRŠE KONKRETIZIRALI PRINCIPE USTAVE NA PRILIKE IN POGOJE TERENA. DESETLETNA PRAKSA DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN UPRAVLJANJA V DRUŽBENIH SLUŽBAH, SVETIH IN ODBORIH TER ZBORIH VOLIVCEV BO NAJBOLJ SOLIDNA BAZA ZA OBRAVNAVO IN IZPOPOLNJEVANJE TEH SAMOUPRAVNIH ZAKONSKIH PREDPISOV.

POVEZAVA MED GOSPODARSKIMI ORGANIZACIJAMI, DRUŽBENIMI SLUŽBAMI, ORGANI SKUPŠČINE TER VSEMI OBCANI KRAJEVNIH SKUPNOSTI NA PODROČJU OBCINE IN OKRAJA BO VEDNO POPOLNEJŠA TER SE BODO USPEHI, DOSEŽENI NA ENEM POLJU ŠE MOČNEJE ODRAŽALI NA DRUGIH PODROČJIH IN NA ŽIVLJENJU TER NAPREDKU VSEH OBCANOV. ZATO MORAMO VSI SKRBNO ZASLEDovati, KAKO SE BODO IZPOLNJEVALE IN IZVRŠEVALE VSE NALOGE, KAJTI OD TEGA JE ODVISEN POLOŽAJ IN STANDARD OBCANOV. V LETOŠNJEM LETU SMO DOSEGLI DOBRE REZULTATE PRI SKRBI ZA POVEČANJE HEKTARSKIH DONOSOV TER SO POVRŠINE ZAJETE V JESENSKI SETVI V SODELOVANJU MED ZADRUGO IN KMETOM JAMSTVO ZA ŠE BOLJŠE USPEHE V BODOČE. ZA NAS JE TO ŠE POSEBEJ VAŽNO, KER JE Z OZIROM NA VISOK FROCENT PREBIVALSTVA, KI SE BAVI V OBCINAH S KMETIJSTVOM, RAVNO OD RAZVOJA KMETIJSKE PROIZVODNJE IN DRUŽBENIH ODNOSOV NA VASI ODVISEN V MNOGOČEM CELOTNI GOSPODARSKI NAPREDEK. KMETIJSKE GOSPODARKE ORGANIZACIJE SO TUDI LETOS POTRDILE V PRAKSI, DA JE V KMETIJSTVU ŠE VELIKO NEODKRITIH REZERV IN SEDAJ, KO SMO NA TEM PODROČJU DOSEGLI ŽE V ZAČETKU ZELO LEPE IN BOGATE REZULTATE, MORAMO TO PRENESTI NA DOSTI VEČJE OBDELOVALNE POVRŠINE.

SPLOŠEN NAPREDEK MURSKOSOBOŠKEGA OKRAJA JE DOŽIVEL VELIK RAZMAH. DOSEŽENI REZULTATI PA OD NAS TERJAJO ŠE NADALJNI TRUD IN ZAVEDATI SE MORAMO, DA NI MOGOČE OSTATI NA DOSEŽENI RAVNI RAZVOJA IN SE ZADOVOLJITI Z DOSEŽENIM, AMPAK DA JE NAŠA OSNOVNA NALOGA VLAGATI NADALJNE NAPONI ZA UREDITEV NAČETIH VPRAŠANJ TER ZA RAZVIJANJE DOSEŽENE STOPNJE.

DELOVNI LJUDJE V GOSPODARSKIH ORGANIZACIJAH, DRUŽBENIH SLUŽBAH IN SKRATKA NA VSEH DELOVNIH MESTIH SE MORAJO ŠE BOLJ POGLOBITI V NOTRANJO DELITEV OSEBNEGA DOHODKA TER ŠE MOČNEJE POUČARITI NAGRAJEVANJE TISTIH, KATERIH PRODUKTIVNOST DELA JE NAJVEČJA. V NAJKRAJŠEM ČASU SE MORA VSEPOVSOD IZPOLNITI OSNOVNO DOLOČILO USTAVE, KI PRAVI, DA ČLOVEK V DRUŽBI VELJA TOLIKO, KOLIKOR ON DRUŽBI DAJE, SKRATKA, TOLIKO, KOLIKO ZNAŠA NJEGOVO DELO. VSI NAŠI NAPORI PRI URESNIČITVI STATUTOV, NOTRANJNH SAMOUPRAVNIH PREDPISOV IN PRAVILNIKOV NAJ BODO USMERJENI NA URESNIČITEV TEGA PRINCIPA.

Z ŽELJO, DA BI DRUGO LETO OB PRAZNOVANJU 20. OBLETNICE LAHKO UGOTOVILI, DA SMO ZOPET NAPRAVILI USPEŠEN KORAK NAPREJ, ŽELIM VSEM PREBIVALCEM MURSKOSOBOŠKEGA OKRAJA OB PRAZNOVANJU 29. NOVEMBRA NOVIH VELIKIH DELOVNIH USPEHOV IN OSEBNEGA ZADOVOLJSTVA.

Ing. Miran Mejak,
predsednik OLO
Murska Sobota

ZGODOVINSKE PRIDOBITVE 29. NOVEMBRA POSTAJAJO VSE BOLJ LAST NAJŠIRŠIH MNOŽIC DELOVNIH LJUDI FEDERATIVNE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE. VKLJUČEVANJE V USTAVNO RAZPRAVO NAM OMOGOČA, DA TE PRIDOBITVE SPOZNA MO, DOJAMEMO IN TUDI OSVOJIMO KOT TEMELJNE PRIDOBITVE SKUPNOSTI JUGOSLOVANSKIH NARODOV IN SLEHERNEGA ČLANA TE SOCIALISTIČNE SKUPNOSTI.

OB DNEVU REPUBLIKE ŽELIMO VSEM DELOVNIM LJUDEM POMURJA ČIMVEČ USPEHOV IN NOVIH DELOVNIH ZMAG PRI NADALJNI SOCIALISTIČNI GRADITVI

SREČNO ZADOVOLJNO PRAZNOVANJE!

OKRAJNI ODBOR SZDL
OKRAJNI KOMITE ZKS
OKRAJNI KOMITE LMS
MURSKA SOBOTA

TEMELJNA USTAVNA PRAVICA IN...

Če govorimo o pravici do dela in neposrednega upravljanja kot o temeljni ustavni pravici, potem to prav gotovo velja tudi za žene. V ljutomerskem obratu MTT že uspešno uveljavljajo žene to svojo temeljno pravico, saj je od okrog 280 zaposlenih kar okrog 80 odst. žena in deklet, z otovitvijo nove proizvodne hale pa se bo njih število še izdatno povečalo.

Ob uresničevanju te temeljne ustavne pravice pa se porajajo tudi nekateri novi problemi, ki poprej niso bili toliko aktualni. Predvsem problem varstva otrok zaposlenih žena na podeželju. V obratu MTT je na pr. že sedaj zaposlenih okrog 20 žena in deklet iz okoliša Cven-Mota-Krapje, zato bo otroški vrtec na Cvenu prav kmalu zelo potreben. Podobno tudi v središčih drugih okolišev v občini. Strokovni kader za otroške varstvene ustanove bi že lažje dobili, največji problem pa bodo prostori za vrtee in stanovanja vzgojiteljic.

Kalkor nam je povedala pregledovalka blaga v obratu MTT Marija Kosi, pa žena pri delu v proizvodnji ne more biti zbrana, če nima svojih otrok v pravem varstvu.

V obratu MTT že tudi urejujejo prostore za delavsko restavracijo, sanitarije in sindikalno dvorano, s čimer bo storjena proizvajalcem, zlasti še ženam, neprecenljiva usluga; v svojem podjetju se polteje ne bodo samo bolj udobno počutile, marveč jim bo omogočeno tudi učinkovitejše

družbeno-gospodarsko izobraževanje, ki pa bo za mlade delavke, ki so prišle v proizvodnjo iz vasi in bodo morale takorekoč pri prvih črkah abecede izobraževanja, tudi pomembna pridobitev.

Delavkam v tovarni »Mura« je o ustavi predaval ing. Miran Mejak, predsednik OLO

TRIBUNA V MALEM

PRVI SNEŽEN NEDELJSKI DAN. V ROGAŠOVCIH SE JE ZBRAL NA SEJO KRAJEVNI ODBOR SZDL PRED LETNO KONFERENCO KRAJEVNE ORGANIZACIJE. VPLETILI SMO SE V TA DELOVNI RAZGOVOR IN OB NAMIGU NA NOVO USTAVO ZASTAVILI NAZVOČIM VODILNO MISEL: »KAKŠNA JE PERSPEKTIVA KMEČKE MLADINE V ROGAŠOVČEM OKOLIŠU?«

Lojze Sela: »Sola še vedno ne more zadosti nuditi mladini. V našem okolišu imamo tudi opravka z zanemarjenim odnosom staršev do vključevanja mladih v uk in nadaljnje šolanje. V očeh starejših je mladi občan preveč sezonski delavec, ki naj bi brez

lastne perspektive le delal in služil. So pa še težave zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Pri stipendiranju odvisnost od občine in morda še kakšnega večjega gospodarskega podjetja...«

Geza Kiselač: »Potrebna nam je uslužnostna obrt, potrebni so

nam kadri za njo, vendar pa mladega naraščajo ml. Uslužnostno žilo obrt. Mladi pa imajo tudi težave z nedokoncano osemletno šolo. Morda bi kazalo v širšem merilu uveljaviti dopolnilne tečaje za to mladino?«

Herman Rogač: »Nimamo kovačev, ne kolarjev...«

Karel Lang: »Strinjam se s tovarišem Gezom, da bi morala krajevna skupnost odpreti uslužnostne obrtne servise, v katerih bi našli zaposlitev zlasti mlajši ljudje. Toda trenutno imamo premalo sredstev. Treba je še upošte-

vati, da bodo morali servisi postopno tudi rentabilno.«

Janez Sinkov: »Res, starši so često prevlekl materialisti, ker vidijo zgolj trenutne koristi pri zaposlovanju mladih sezoncev. Če bi imeli pri roki več sredstev in bi veliko primaknili tudi s prostovoljnimi delom, bi prav gotovo v marsičem uspeli. Poglejte samo naše ceste, pospešiti bi morali komunalno dejavnost... V okolišju imamo samo eno šiviljo. Potrebni bi torej tudi krojaško-šiviljski servisi.«

(Nadaljevanje na 10. strani)

Velik pomen izobraževanju

Vodijo Izobraževalnega centra na Kmetijskem gospodarstvu Gornja Radgona Ivana Kovača smo povprašali o nekaterih značilnostih novega statuta podjetja. Na naša vprašanja nam je odgovoril takole:

— Zanima nas, kakšen je bistven pogoj za urejanje notranjih odnosov v vašem podjetju? —

Za urejanje notranjih odnosov je po mojem mnenju bistven pogoj decentralizirano samoupravljanje, v zvezi s tem čimboljša razdelitev pristojnosti med DS in EE in pravilno delovanje subjektivnih sil v podjetju. Če govorimo o decentralizaciji samoupravnih organov, pomeni, da moramo decentralizirati na posamezne EE tudi sredstva.

— Kakšna naj bi bila po novem statutu neposrednost demokracije in upravljanja proizvajalcev?

Gre za to, da delavec-proizvajalec postane tudi upravljalce. To pa je moč doseči samo z decentralizacijo samoupravljanja po EE.

— Kako ste potrebo po novem statutu zazrli v novi ustavi? V predosnutku nove ustave

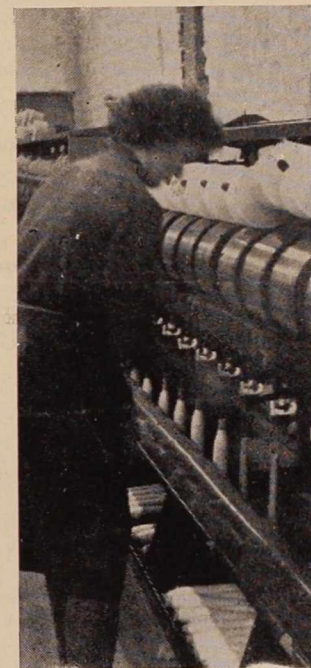
Poudarek na upravljanju

Na katerih določilih v statutih delovnih organizacij bo moral biti poseben poudarek? — Na to vprašanje nam je v nevezanem razgovoru odgovoril Anton Novak, sodnik Okrajnega sodišča v Gornji Radgoni. Njegov odgovor objavljamo v zelo zgoščeni obliki.

Delovne organizacije si bodo v svojih statutih lahko pač po lastni presoji določile notranjo organizacijo, delitev na obrate in ekonomske enote, organe delavskega upravljanja v smislu posrednega in neposrednega upravljanja itd. Važno pa je, da bodo vnesle v nove statute zlasti tista ustavna določila, ki govore o nedeljeni pravici delovnih kolektivov do gospodarjenja, upravljanja in notranje delitve. Takih členov v dosedanjih pravilnikih ni bilo, toda v male ustave kolektivov ji je potrebno vnesti in tako skrajno možnih meja zagotoviti proizvajalcem pravico do upravljanja. V zvezi z vprašanjem upravljanja bopotrebno razmejiti tudi pristojnosti na relaciji osrednji delavski svet — ekonomske enote — direktor. Statutarno določilo o referendumu je prav tako pomembno za kakovost upravljanja; z referendumom naj bi kolektivi potrdili že sam statut, to obliko upravljanja pa bi kazalo uveljaviti tudi pri sprejemanju vseh važnejših splošnih aktov DS (pravilnik o HTZ službi, pravilnik o delitvi osebnih dohodkov itd.). Zagotoviti bo potrebno javnost sej delavskega sveta in sploh na-

čelo javnosti, da bodo upravljalci vedno sprotno obveščeni o gospodarskih dosežkih in rentabilnosti gospodarjenja v podjetju. Ko bodo statuti že sprejeti, bi bilo prav, če bi jih v vsaki delovni organizaciji razmnožili in izročili vsakemu zaposlenemu, kajti statut bo za proizvajalca pravzaprav ustava v malem.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Delavka pri delu v obratu MTT v Ljutomeru

KADROVANJE

Naš razgovor z delavci v soboški Panoniji in Muri o temeljni ustavni pravici — pravici do dela — je pokazal, da gre pri zagotavljanju te pravice v gospodarskih organizacijah za kompleks vprašanj, ki jih bo potrebno postopno reševati znotraj podjetja in v širši družbeni skupnosti.

Bistvo problema je v tem, kako državljan-proizvajalec temeljno ustavno pravico povezuje in združuje v praksi z dolžnostmi proizvajalca in upravljalca v delovni organiza-

ciji. Ustavimo se ob problemu polproletarcev. Izkušnje kažejo, da je med njimi tudi mnogo dobrih delavcev (zlasti med starejšimi, ki so se v podjetju (Nadaljevanje na 10. strani)

Pravica do dedovanja

V osnutkih nove ustave je pojem lastnina preciziran in pogojen z našimi družbenimi normami, ki pa izključujejo vsakršno izkoriščanje, bodisi posameznika nad posameznikom ali na račun družbe. V zvezi z lastnino pa je v naših razmerah posebno aktualno vprašanje, ki zadeva pravico do dedovanja. Se vedno smo namreč priče dedovanjem, ki do pravega nesmisla kosajo in razdeljujejo med lastnike — dediče že itak majhna kmečka gospodarstva.

Taka praksa dedovanja je skrajno neperspektivna — meni Alojz Flegar, direktor KZ pri Gradu — in prinaša v skrajnem primeru le gospodarske izgube iz rok v usta. V pogojih pridelovalnega sodelovanja nam je potrebna večja lokacija kmeta, ki se bo lahko neodvisno od sorodnikov in morebitnih dedičev samostojno odločal za pridelovalno sodelovanje in morebitno vključevanje v socialistično kmetijsko proizvodnjo. Dosadenji primeri drobljenja posestev z dedovanjem znatno otežkočajo nakazano usmeritev: S takim

dedovanjem pa ustvarjamo tudi nove polproletarce, ki se niti v industriji posebno ne obnesejo. Gospodarjenje na razdrobljenih in majhnih parcelah, ki jih celo v katastrskih mapah ni moč zabeležiti, pa je tudi skrajno nevzdržno in nerentabilno.

To so razlogi, ki govore v prid ustreznim rešitvam, morada celo s posebnim ali samo prenovljenim zakonom o dedovanju. Sicer pa v graškem okolišu ugotavljajo, da je takih primerov dedovanja vedno manj.

K višjim oblikam sodelovanja

V okolišu radgonske kmetijske zadruge je samo okrog 10 odst. kmetovalcev, ki bi lahko v pridelovalnem procesu še sami »vozili«, ostali pa so več ali manj že odvisni od kmetijske zadruge. Zato je, po besedah Ludvika Svetea, predsednika zadrugskega sveta in kmetovalca iz Zbigovca, pridelovalno sodelovanje z zadruogo nezbežna alternativa že za veliko večino kmetovalcev. Vloga zadruge pri uveljavljanju kooperativnih odnosov je torej ziredno pomembna.

Sedaj uveljavljajo v zadruzi štiri oblike pridelovalnega sodelovanja, toda težnje za višjimi oblikami — t. j. po delitvi dohodka med zadruogo in kmetovalcem po vložnem delu in sredstvih — so tudi v radgonskem okolišu še vedno redke, čeprav v nekaterih krajih (Hrastje-Mota, Ivanjci) že postaja aktualna družbena potreba po racionalnejši in boljši obdelavi zemlje, zlasti pri kmetovalcih, ki iz različnih vzrokov nimajo dovolj delovne sile. Zlasti ti kmetovalci se bodo morali odločiti za

višje oblike pridelovalnega sodelovanja, ki jim bo ob manjšem riziku prineslo tudi ustrežne gnotne koristi. V tem primeru namreč nosita riziko v pridelovalnem procesu oba partnerja, kar je prav gotovo ugodnost, ki jo pri bodočem uveljavljanju višjih oblik sodelovanja ne kaže spregledati. Sicer pa vodita k višjim oblikam pridelovalnega sodelovanja tudi perspektiva in bodoči razvoj kmetijstva v našem okolišu.

V Spodnji Ščavnici si bo zadruža uredila lastno ekono-

mijo; prevzeta kislja zemljišča bomo usposobilj z melioracijami, da bodo dajala kar največ kakovostnega pridelka sena in poljščin. To prizadevanje bomo uskladjali s kom pleksnimi načrti Vodne skupnosti. Demonstracija izboljševanja kisljih in zamočvirjenih tal v plodna kmetijska zemljišča bo tod prav gotovo ugodno vplivala tudi na okolico zasebnih kmetovalcev. Še več: odprle se bodo tudi možnosti za postopno vključevanje zainteresiranih kmetovalcev v družbeno kmetijsko proizvodnjo.

S konference SZDL v Kuzmi

Iz razprav o ustavi — napisal S. Klinar

MNOGIH NI VEČ MED NAMI... ALI KLJUB TEMU PA SE ŽIVIJO: KOT VEČNI OPOMIN NA TEŽKO PRETEKLOST IN SVETEL KAŽIPOT ZA VARNEJŠO POT V BODOČNOST.

Mnogih ni več med nami... ali kljub temu pa še živijo: kot večni opomin na težko preteklost in svetel kažipot za varnejšo pot v bodočnost.

O Goranu, pomembnem pesniku revolucije, je bilo doselej že mnogo napisanega — ali je še marsikaj, kar še pomnijo posamezniki ali vse to še z u-sihajajočo jasnostjo nenapisanih spominov vedno globlje pogreza v svojo pozabo.

Med branjem daljšega sestavka Gojka Banoviča »Od Kupe do Sutjeske« (Politika 1958) sem se nehote ustavil ob stavku: »Goranova priča o životu u Zagrebu otišla je s njim u grob u maju 1943, a i majka je umrla, u proleće 1953« (Politika, 29. aprila 1958).

(Slika — Goran, septembra 1942 v Petrovcu)

In čudno, precej zanimivih in pomembnejših podatkov o Goranu usiha v Ljutomeru in v Murski Soboti. Ze nekaj let sem se, sicer redkeje, srečeval s tihim, nekam vase zaprtim upokoјencem Josipom Černjavičem. Posamezni kronisti sicer tu in tam omenjajo, da je Goran obiskal svojega prijatelja ali najbrž so pozabili napisati njegov priimek in ime.

Tam na ljutomerskem Glavnem trgu, med mnogimi, kronološko neurejenimi družinskimi spomini, častno živi Ivan Goran Kovačič, kot peti, sicer brez sorodstvene zveze, član družine.

Ivan Goran Kovačič se je rodil leta 1913 v vasi Lukovdol ob Kolpi.

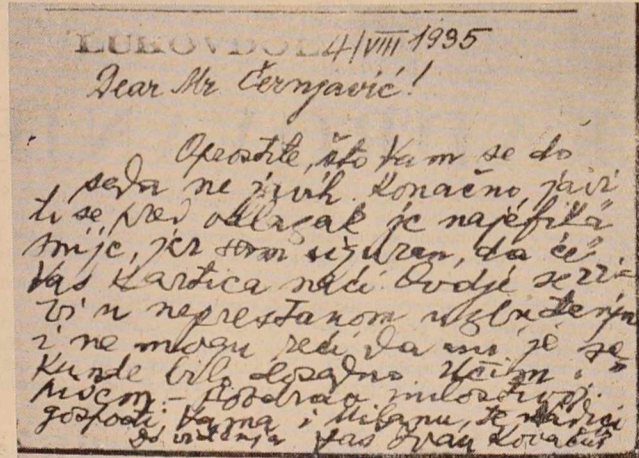
(Slika — razglednica, Lukovdol, iz leta 1935)

Kraj poln pravljic in težkega življenja prebivalcev Gorskega kotarja. O svojem rojstnem kraju je Goran zapisal:

Okolo sela breg do brega Visoké hrbtów, čvrste, jake: I divlje zveri sakoјake se javljajo iz grla sega.

Tu šume rastó za seljake. Im hišo dajo, pljug, posteljo, Kantrédo, ormar i zibeljo, — I trdo trugo za grobné mrake —

(Rojni kraj; Djela Ivana Gorana Kovačiča, 7. knjiga, 1948)

Vsebina Goranovega sporočila z zadnje strani razglednice

Onstran Kolpe pa se že razgrinja slovenska Bela Krajina in Vinica, rojstni kraj njenega velikega pesnika, Otona Zupančiča, s katerim se je Goran prvič srečal v Ljubljani leta 1940.

Ivan Kovačič se je zelo rad vračal v svoj rojstni kraj, kjer je pokopan njegov oče Ivan in nanj ga vežejo izredno topli spomini. Tam so bili kraji, katerih se je zelo spominjal in tamkajšnje govorice je strastno proučeval. Njegovo pesniško ime Goran, s katerim se je začel podpisovati po letu 1935, je tesno povezano z njegovo

rojstno pokrajino. V teh domačih krajih je tudi zelo lahko ustvarjal, kar je večkrat tudi zapisal.

(Fotokopija zadnje strani razglednice Lukovdol)

Po tem, ko je leta 1926 v karloški gimnaziji končal tri razrede, se je njegova mati Ruža Kovačič, rojena Klejn v Budimpešti, po materi Slovenka, preselila s sinom Ivanom in Zvonkom v Zagreb. Domačijo, ki je nekoliko propadla pa je prevzel Oto.

V Zagrebu je Goran živel do odhoda v partizane, decembra 1942.

Iz teh let se trgajo spomini Černjavičeve družine. Ko se med pripovedovanjem pretrga nit, se Černjavič pogladi po

Ivan Goran-Kovačič v Petrovcu leta 1942

oveselih laseh in beseda spet teče iz preteklosti v sedanost.

Ruža Kovačič se je v prvih letih življenja v Zagrebu težko prebijala. Mnogokrat so se selili — in skoraj vedno iz slabega v slabše stanovanje. Zahrtev in potreben je bilo vedno več. Kasneje je uspela z izdelovanjem otroških igrač. Vse to je posebej vplivalo na razvoj mladega Gorana. Ustvarjalo je posebne, včasih mučne odnose med Kovačičevo tri-

ko je hotela pri Černjavičevih »kasirati« njegov zaslužek, je v pismu s katerim se je sicer po nepotrebnem opravičeval, zapisal tudi tole:

(Fotokopija dela pisma: Kod vas se nisam...)

Goran je bil zelo občutljiv — pravijo, da je bil včasih celo »tašt« (ničmuren). Mati nikdar ni docela mogla doumeti njegovega stremljenja. Stalno jo je skrbelo, kako se bo njen sin sam, kakó se bodo vsi, prebijali skozi bedo. Goran je bil rad lepo napravljen. Če je le bilo mogoče, si je negoval svoje lepe valovite lase. Dozdevalo se je, kot bi hotel vsaj za trenutek ubežati pred kruto stvarnostjo. Znal je dobro opazovati in med drugim ga je

Ivan Goran-Kovačič, po fotografiji septembra 1942 v Petrovcu

tudi pri učenju teh odnosno v konverzaciji. Goran je imel precej smisla za tuje jezike in naučil se je angleščine, francoščine in ruščine tako, da je

Ko je pisal »Novelo sa ratnih dopisnica« (Izabrana djela, uredil Dragutin Tadijanović, Zagreb 1951, stran 122—186) ni bil nikakor zadovoljen

novelo sporazumno s Černjavičem direktno presadil njegov opis zapornega ognja iz njegovih še neobjavljenih spo-

SPOMINI NA IVANA KOVAČIČA

prevajal iz teh jezikov. Učil se je celo cigansčine. Za nemščino pa se ni zanimal. Goran je bil zelo občutljiv za čistost jezika in je bil tudi neizprosno oster kritik glede pravilne uporabe hrvaščine. Če je komu bral ali dal v branje svoja literarna dela, je lažje sprejemal neposredno kritiko glede vsebine ali glede jezika pa je bil suveren.

Znal je poslušati in nодоživeto snov je tudi uporabljal v svojih literarnih stvaritvah Černjavič je imel iz svetovne vojne enaka odlikovanja kot Goranov oče in leta 1938 je v zvezi s tem izrekel veliko obtožbo:

»Njeje je srebo nam je vkralo se dečinstvo, srečno, malo.« (Očina kolajna; hrvatska revija XI, 7. 1938)

s svojim op'som zapornega ognja na fronti, pa je v svoje

Ivan Mesarič kot učitelj v Dolnjem Barju

minov iz prve svetovne vojne.

Goran je znal bititi tudi šegav — ali težje je prenesel šale na svoj račun. Ko ga je ob neki priliki podražil Černjavič zaradi nosu, češ, da ob dežju ne sme gledati v nebo, ker mu bo drugače tekla voda v nosnice, se je kar štirnajst dni kujal. Pil je malo, znal pa je presedeti med pivci celo noč in brez pitja razbiti kak kozarec. V družbi se je razvnel in včasih je zazvnel njegov, ne preveč močan, bariton. Ko se je nekoč vračal iz goric skozi Brežice, je na ves glas pel marsejezo — seveda v francoščini. Zelo rad je imel živati in nekatere so svojsko zaživele tudi v njegovih pesmi (Bik, knj.; stran 43)

Ujete, nisam sudionik! Kod vas se nisam najmio za instruktora, niti sam bio tako besiran, pa fakle nisam niti tražio niti bilo htio tražiti da budem sluškinja. Ja sam dovoljno samovario i svoj gotopodar, da kad nešto u ime nekoga nečega primim — inadem samo ja i niko drugi nositi posljedice. Ja sam instruirao što sam vam naplasio već u početku, iz prijateljstva, što ste mi vi iskazivali dosljedno od prošpa dana. Dakle, već u početku nisam bio instruktor već prijatelj i kada bi ja tražio plaću od vas imali bi to pravo tražiti plaću za mekove za večere itol... koje ste mi iz prijateljstva plaćali

Fotokopija dela Goranovega pisma: Kod vas nisam...

—44, Djela Ivana Gorana Kovačića, 7. zvezek, Zagreb 1948).

(Goran v Petrovcu 1942... ljubkuje psa)

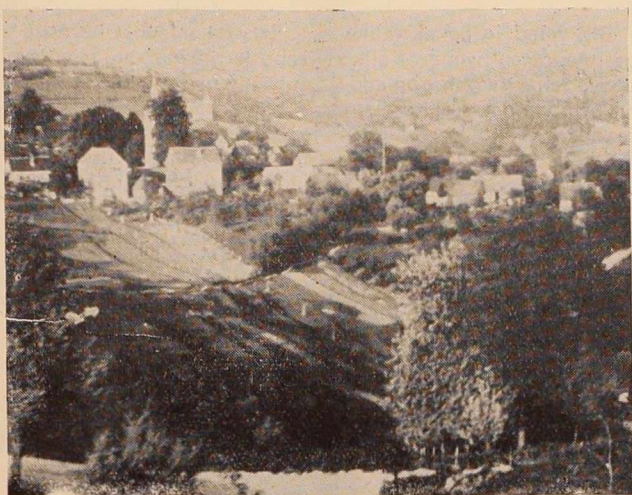
Goran se je razdajal in zdi se, da je za svoje osebno življenje prihranil malo časa. Ohranjenih je zelo malo njegovih ljubezenskih pesmi. Gojko Banović trdi, da se je Goran prvič resno zaljubil in to v Seko (njej je posvečeno njegovo daljše nedokončano delo: Božji bubnjevi), v 25. letu (Politika, 30. aprila 1958). Pogostoma pa je pri Černjavičevih v veselju in žalosti spominjal svojo Vjeročko; ali nikdar jim je ni predstavil niti ni govoril o ureditvi svojega družinskega življenja. Morda je Seka istovetna z Vjeročko — naj bo kakorkoli. Svojo ljubezen pa je strnil v naslednje vrstice:

»Pa nas ko oblake bjele spoje
U jedan, što se tiho raspline:
U nebo, sunce, svijetla in
bojelo

(Proletno ljubav)

Točnejšo časovno opredelitev spomina je že zabrisal čas in ostali so le, več ali manj,

preiskavo, je nekoliko razburjen prinesel šop papirjev, da mu jih je Černjavičeva skrnila na podstrešju. Večkrat je prošil, naj Černjavičevi pustijo odprta okna svojega stanovanja in včasih so zjutraj našli na podu letake, ki jih niso mogli ponoči razpečati in so jih fantje zmetali skozi okno

Vas Lukovdol, po razglednici iz leta 1935

v hrambo. V tej hiši so bili sigurni z ozirom na položaj, ki ga je imel Černjavič v službi pri privatni trgovski firmi. Ko so pa Černjavičevi stanovali v Vrančevi ul. 25 (neka ko leta 1935 ali 1935) je Goran nekega dne pripeljal k njim na stanovanje svojega prijatelja Toneta Čufarja. Iz njenih razgovorov so razbrali, da sta si dobra, stara znanca. Mnogo sta se menila o literaturi in Goran je bil precej kritičen napram Čufarjevemu ustvarjanju. Čufar je bil tukaj na stanovanju precej časa in se je celo resno zaljubil v Slavico, kot jo je »krstil«, ter se mislil s tem dekletom poročiti.

Goran se je redkeje pogovarjal o politiki, ali odnos do vere je imel razčističen. Zelo je pazil, kaj bero ljudje, s katerimi je živel; predvsem pa tisti, katere je učil. Pri izbiri

zaradi zčrpanosti, ki je bila pri njem zaradi slabega zdravstvenega stanja hujša kot pri ostalih. Leta 1938 je preživel šest mesecev in naslednjega leta še tri mesece v zdravilišču Brestovac na Sljemenu. Kljub boleznim je moral delati v redakciji. Ker bi drugače zgubil službo in se s tem zna-

sarjem Podravskega odreda (padel marca 1944), in se tudi sami že septembra 1942 aktivno vključili v NOB.

(Slika: Ivan Mesarič kot učitelj v Doljem Bazju)

Josip Černjavič je 1. januarja 1943 postal prvi predsednik narodnoosvobodilnega odbora Hercegovaca.

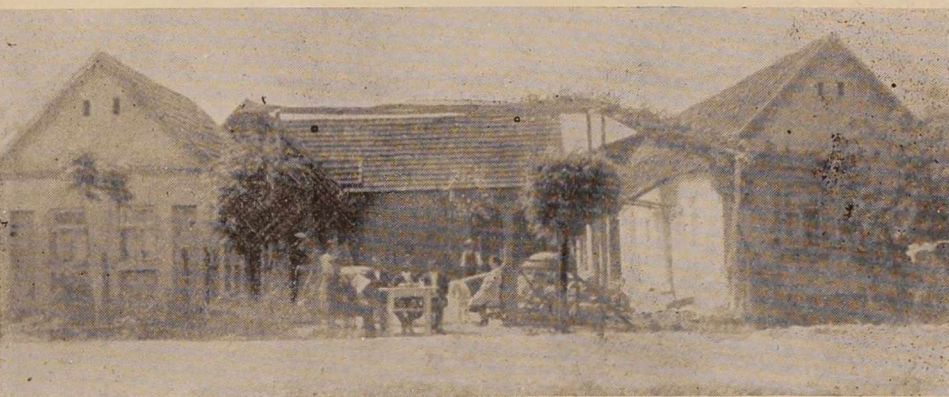
Gojko Borovič je o Goranu zapisal tudi naslednje:

»V septembru odlazi u selo Petrovac kod Podravske Slatine u posetu jednom prijatelju...« (Politika, 14. maja 1958). Spomini Černjavičevih pa ta stavek dopolnjujejo. Na tem področju je ranina dozorela že v prvi polovici meseca septembra in ko jih je obiskal so že pilj novo vino, a bil sredi trgatve.

v Zagrebu v stalni nevarnosti (Černjavič in Goran v Petrovcu, hišna številka 114, septembra, 1942, foto Ivan Mesarič)

Goran je bil spet sredi med svojimi ljudmi. Pri njih je ostal približno štirinajst dni in bilo je dovolj časa, da jim je začel prevajati iz obsežne bo-

šel zunaj sanatorija. Pomoč ni prošil. Ali ko je Černjavič začel prevajati iz obsežne bo-

Černjavičeva domačija v Petrovcu — hišna številka 114

žične številke neke angleške revije (naslova se več ne spominjam) krajše sestavke in jih pošiljal Goranu, jih je ta sprejel in brez večjih korektur objavil pod svojim imenom v posameznih številkah Hrvatskega dnevnika. To je bila velika tovariška pomoč.

Med okupacijo je Goran redkeje zahajal k Černjavičevim, posebno pa še po 1. marcu 1942, ko so se ti umaknili na kupljeno posestvo v Petrovac pod Papukom.

(Slika: Černjavičeva domačija v Petrovcu, hišna številka 114)

Na tem, z narodnoosvobodilnim gibanjem razgibanim terenom, so se Černjavičevi srečali z učiteljem Ivanom Mesaričem, kasnejšim komi-

s svojim delom, ki ga mora opravljati v Zagrebu skupno z Vladimirjem Nazorjem in Ljavič — Viznerjem pri sestavi Hrvatske enciklopedije. Zelo se je jezil na Pavelića, ki jih je silil na 150 let star »kortijenski pravopis«. Tukaj se je Goran tudi seznanil z Ivanom Mesaričem in celo sta se dobro spoprijateljila. Tukaj je Goran tudi slišal neposredno o partizanskih akcijah in njihovem življenju. O čem vse sta razpravljala z Mesaričem, ni znano. Mesarič pa je tedaj že aktivno sodeloval v NOB. Ob tej priliki je Goran bil tudi v skrbeh za mater, ki je bila po očetu Zidinju ter je bila v Zagrebu v stalni nevarno-

Goran s Černjavičevimi na »pohodu« na Sljeme

sti. Domenili so se, da se bo za nekaj časa umaknila v Petrovac. Kmalu po Goranovem odhodu je res prišla in ob neki priliki, ko se je nahajala v vinogradu, je tudi doživela ognjeni krst. Vnela se je borba in streljali so čez vino-

Umrl je enako, kot španski pesnik — revolucionar Garcia Lorca leta 1936. Istega leta je Goran opisal tudi svoj grob:

»U planini mrkoj nek mi bude hum.

Nad njim urlik vuka, crnih grana šum.

Da ne dospo donjeg pokajnički glas,

Strah obraćenika, molitve za spas.

Neka silne travam, uz trnovit grm,

Bezput daje donjeg, neprobijan, strm,

Nitko da ne doše, do prijatelj drag, —

I kada se vrati, nek poravna trag.«

(Moj grob, objavljena pesem 1937)

Nihče ne ve za njegov grob. Nekje tiho počiva ali njegova pesem živi; njegovo pesnitev »Jama« pa poznajo po svetu in vsem zvenijo njene zadnje vrstice:

Goran po maturi 1932

»Kdo ste? Odkod? Ne vem, vendar me greje svetloba vaša. Sele zdaj živim, čeprav mi smrt morda že ure šteje.

Svobode slutim dan, osveto z njim.

V oči mi vrača luč vaš sprev bodrilen,

visok ko sonce, kakor ljudstvo silen!«

(»Jama«, Državna založba Slovenije, bibliofilska izdaja)

(Fotokopija pisma z dne 9. 4. 1943)

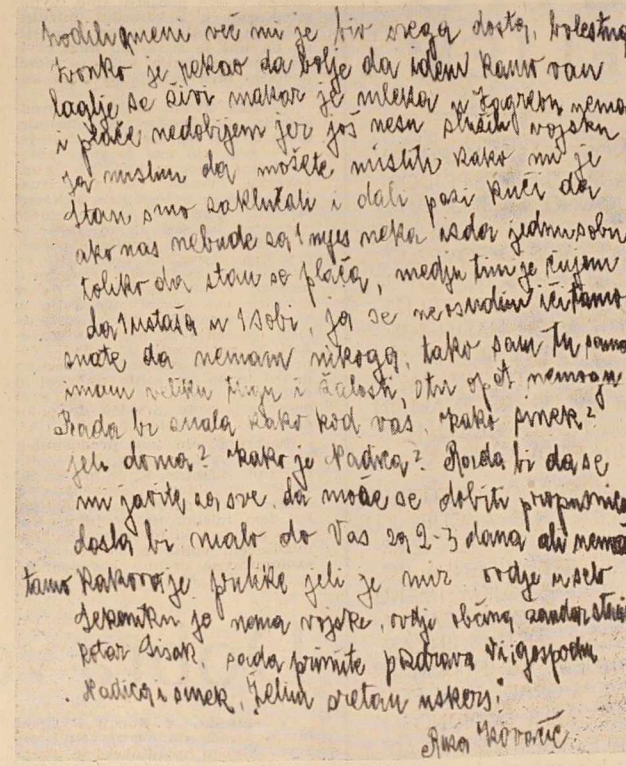
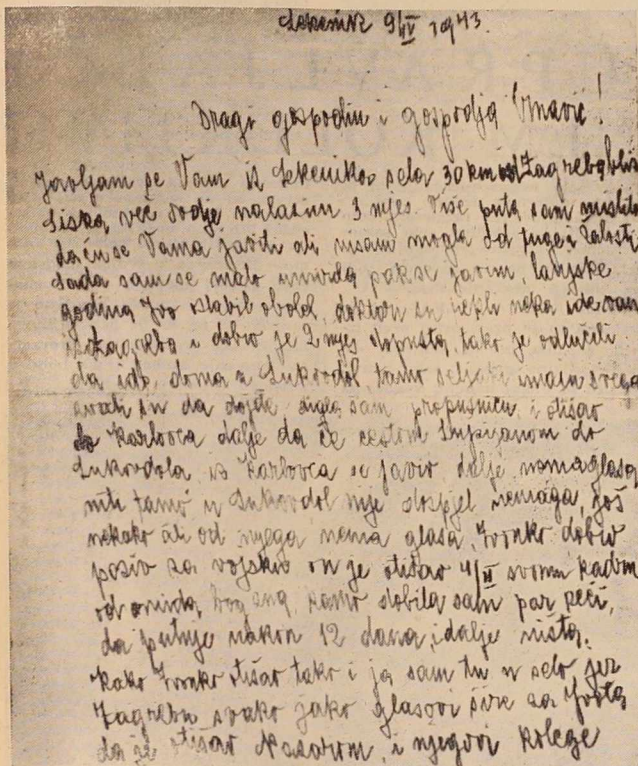
In s tem je zaključeno vsebinsko bogato poglavje Goranovega življenja med Černjavičevimi družino.

Decembra 1942 je odšel Goran skupno z Vladimirjem Nazorjem v partizane. Goran je preživel IV. ofenzivo s prvo dalmatinsko brigado in v V. ofenzivo je šel zelo oslabljen s peto črnogorsko brigado. Ko je med pohodom moral zaostati za svojo edinico ranjeni doktor Simo Milošević, je z njim ostal tudi, oslabeli Goran v revni vasi Vrbnica pod Zelengoro. Ko so ga nekega dne julija 1943 poklicali iz hiše Ilije Mališe na dvorišče, je prekinil s pisanjem na kolenih ob postelji bolnega Mališevoga sina. Nikdar več se ni vrnil v to hišo. Odvedli so ga in nekje so ga ubili četniki majorja Draškovića.

Spomini na Ivana Gorana-Kovačića; zbral in uredil VANEK ŠIFRAR — (Fotokopije je naredil Ernest Novak, po originalih iz Černjavičevih)

GORANA — IČA

nepovezani dogodki. Goran je kmalu po prihodu k Černjavičevim postal pri njih bolj doma kot na svojem domu. Tukaj se je tudi lahko zmenil kaj bi rad jedel in najraje

Fotokopija pisma Ruže Kovačić z dne 9. aprila 1943. leta

je imel ocvrta jajca. V ta dom je vodil svoje prijatelje — tukaj se je z njimi sestajal. Po letu 1935, Černjavičevi so stanovali pri Svetem Duhu v Zagrebu, se je v njihovem stanovanju sestel petičanski mladinski komite, kot ga je imenoval Goran. Med udeleženci tega sestanka je bil tudi naš sedanji diplomat dr. Velebit in Černjavič se še spominja Orača. Slednja sta večkrat prihajal k njim na stanovanje. Kdaj se je Goran vključil v napredno gibanje, se Černjavičevi ne spominjajo. Bilo pa je precej zgodaj. Ob neki priliki, ko je imel doma hišno

čtiva je bil Nadi dober svetovalec. Ljubil je svobodo. Ko je pisal o Ciganih in o svobodi, je tudi zapisal: »Stega poslušnost, pokoravanje, određeno kretanje — to su savremeni ideali« (Poslednji slobodnjaki, Hrvatska revija XII, 10., 1939).

Kmalu po izidu njegove prve zbirke novel se je leta 1936 zaposlil kot korektor v redakciji Hrvatskega dnevnika in 1. 1940 je tam zapustil delovno mesto urednika kulturne rubrike. V tem obdobju je tudi zbolel: pljuča in ledvice. In v partizanih ga je dohitela smrt, ko je zaostal za svojo edinico

Obilo tehničnega in likovnega dela

Najvažnejša naloga pomožnih šol je usposobiti mladino za določene poklice. Predvsem dajejo poudarek priučevanju raznih strok tehničnega dela. V ta namen imajo predvsem v višjih razredih teh šol obilo tehničnega pouka.

Tudi na Pomožni šoli v Radgoni imajo v učnem programu precej ur tehničnega pouka, v sedmih razredih celo 10 ur tedensko. Pri tehničnem pouku izdelujejo najrazličnejše predmete: tkaničijo z rafijo na tanko platno, izdelujejo preproge, blazine, rezljajo tudi predmete iz vezanih plošč, tako palčke, srčke, učila in še marsikaj. Njihovi izdelki so lični, največ po zaslugi njihove učiteljice, Ljube Milkovičeve, ki skrbi, da uporabljajo pri izdelavi svojih predmetov čim več narodne motivike, pa

tudi zaradi njihove lastne prizadevnosti.

Pri likovnem pouku prav tako izdelujejo najrazličnejše lične predmete: reliefe na mavcu, gibljive igrače, lutke, praskanice na mavcu, lepljenke s slamo itn., itn. Vsi izdelki kažejo, da se učenci na šoli mnogo naučijo in bodo s svojim znanjem v življenju lepo izhajali.

Ho-ruk za pogumne, mlade graditelje. Tudi za one, ki so se iz brigade vrnili kot traktoristi, zidarji. Avtomobilska cesta jim je bila tudi šola.

Mladost je pač taka — kjerkoli je priložnost, se rada pomeri v svojih močeh — v športnem tekmovanju.

RAZGOVOR NA GORIČKEM

Nedelja na Goričkem. Sneži in ne moremo v Petrovce, kamot smo se sprva namenili. Po klanecu cu nam drsi, tako da z avtom ne pridemo nikamor. Poizkušamo rešiti, kar se še da, in zavijemo v Rogasovce. Ustavimo se pred šolo. Dva sva in eden gre na sestanek krajevnega odbora SZDL, sam pa krenem po vasi. Nedaleč vstran opazim med starejšimi

skupino mladincev, ki o nečem živahno razpravljajo. Pristopim. Razložim jim, kaj bi rad in eden se odloči, da gre z mano — kajti zunaj je mrzlo. Stopiva v »ošarjavo«, ob oranžadi in pelinkovcu se razvije razgovor o vsakdanjih stvarih. Počas napeljujem vodo na svoj mlin.

temu vzrok, te zanima. Mislim, da ga je v prvi vrsti iskati v navezanosti starejših na zemlji in v želji mladine po nečem drugem, boljšem. Stari velikokrat nalašč ne pustijo svoje otroke, da bi se nekaj izučili ali pa da bi jih poslali naprej v šolo, samo da jim ne bi odšli z zemlje. Toda mladi

poslen v domači zadrugi in sem zahtovoljen.

To mi je pravil mladinec, traktorist pri KZ Rogasovci.

OBISK V LJUTOMERU

Zvedeli smo, da pionirji Osnovne šole Franceta Prešerna v Ljutomeru izdajajo svoje glasilo KLOPOTCI. Z željo, da vidimo delo pionirjev pa tudi, da nam povedo, kaj pripravljajo za praznovanje Dneva republike, smo jih nek deževen novembrski večer obiskali na šoli. Pravzaprav smo jih obiskali kar v tehnični delavnici, kjer imajo pravo pravcato tiskarno z litografsko vred. Pravkar so na ciklostilu tiskali že novo, svečano številko.

Tovariš Plevnik, ki vodi delovanje »tiskarne«, nam je povedal, da bo praznična številka prav zanimiva. V njo vla-

gajo učenci dosti truda. Tako so pripravili vrsto zgodb ter jih opremili z ilustracijami. Zgodbe so zanimive in kažejo, da pionirji dobro poznajo zgodovino svoje organizacije, pa tudi zgodovino revolucije naših narodov. Poleg tega so zgodbe izvirna dela njihove domišljije. Ker bi bilo preveč dela, če bi vseh 20 izvodov glasila opremili s takimi ilustracijami, bodo nekaj izvodov tiskali brez njih. Te pa bodo opremili z litografskimi odtisi, s kakršnimi opremljajo navadne številke glasila, ki so prav tako zelo pestre in zanimive.

KONTINUIRANO PRIZADEVANJE

V osnutku nove ustave je zagotovljena državljanom tudi pravica do šolanja in pridobivanja ustrezne izobrazbe. V ustavi razpravi je bilo tudi pri nas že zastavljeno vprašanje, ali je dovolj, da je zajamčena samo osemletna šolska obveznost, da bi morda kazalo zagotoviti v naših razmerah tudi srednješolsko izobrazbo itd.

Sedanje razmere v Murski Soboti pa kažejo, da bomo že prihodnje leto z dograditvijo tretje osemletne šole lahko zagotovili nemoteno osnovno šolanje otrok

in z ustreznimi kadrovskimi rešitvami dosegli tudi boljše kakovost pouka. Precej drugače pa je na področju srednjega šolstva. Učiteljske se še bori s kadrovskimi težavami. Gre predvsem za zagotovitev večje kakovosti in idejnosti pouka na srednjih šolah. Od zagotovitve ustreznih pogojev je tudi odvisno, ali bodo že obstoječe srednje in strokovne šole lahko tudi ustregle zahtevam verifikacije, za kar je sedaj povsem usposobljena le gimnazija. Zato je potrebno študijsko spremljanje razvoja šolskih in kulturnih institucij v okrajnem središču in zagotavljanje ustreznih pogojev za njih delovanje, kar pa je v določeni meri tudi medobčinski problem. Koordinira-

na prizadevanja na tem področju naj bi bila usmerjena tudi k rednemu zagotavljanju namenskih sredstev v skladu za kulturno in prosveto pri občinskem ljudskem odboru. Nekateri kulturne institucije so potrebne še večje stalne skrbi in vsestranske podpore. Študijska knjižnica naj bi resnično postala osrednja knjižnica za vse Pomurje, tudi z delovanjem na znanstvenem področju, pomembno kulturno-izobraževalno poslanstvo opravlja tudi že osamosvojen mestna knjižnica s čitalnico in pionirsko knjižnico, tu je še vprašanje o razstavnem prostoru ali galeriji, iz katere bi lahko zelo pozitivno vplivali na kulturno in estetsko vzgojo občanov itd.

Moj poklic UČITELJ

MAJDA RUGELJ, prvi letnik učiteljskega. Za poklic učitelja sem se odločila že zelo zgodaj, vendar ga pričujem spoznavati šele sedaj, ko sem na učiteljskem. Sedaj sem ga še bolj vzljubila in komaj čakam, da bom končala šolo, da bom lahko sama vzgajala otroke. Zavedam se, da je uspeh odvisen le od mene same in v veliko veselje mi bo, če bom v tem tako uspela, kot si to sedaj želim. To je moja največja želja in zato se bom trudila, da bom iz šole odnesla kar največ za moj bodoči poklic.

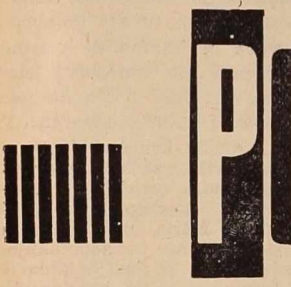
JOŽE JAZBEC, četrti letnik učiteljskega. Če mi je šola dala dovolj... To vprašanje je precej obširno. Postati učitelj, kakršnega zahteva naš razvoj, ni lahka stvar. Vsak učiteljski se mora zavedati, da mu samo šola ne more dati vsega, kar bo potreboval v poklicu, kljub temu, da smo se precej naučili. To je le osnova za nadaljnjo izgradnjo in izpopolnjevanje. Pridobili smo si znanje iz raznih področij, kot so na pr. psihologija, pedagogika in podobno. Vse to nam v grobih obrisih že kaže naše bodoče delo, a še vedno nam precej manjka, kajti golo učenje ni edino izobraževalno učiteljska, pa tudi ostale mladine. Pri tem menim, da je zelo važno izvenšolsko udejstvovanje mladih ljudi. Zavedam se, da se bom moral še veliko izpopolnjevati; kaj mi še manjka in kaj bo potrebnost še nadoknaditi, pa bo pokazala sama praksa.

Rdeča rutica in titovka — na Dan republike —

»Doma se pri Juriju,« mi pripoveduje moj sobesednik. »Vprašuje me o sezonski. Sam veš, da je do neke mere to še vedno značilnost za ta kraj. Skoraj polovica mladih odhaja od tod na sezonska dela drugim, nekateri pa tudi v sosednjo državo. Kaj je

na kljub temu odhaja in se spet vrača. Le kako dolgo, saj je vedno več takih, ki ostanejo tam, kamor so odšli na delo. Tudi meni bi se verjetno zgodilo kaj podobnega, če ne bi odšel na zvezno delovno akcijo in se tam izučil za traktorista. Sedaj sem za-

ŠIROKI, BELI CESTI..

Vrtijo se kolesa in ropočajo motorji. Od Ljubljane do Osipaonice sta se razlila asfalt in beton, razlila sta se pesem in delo, razlilo se je bratstvo. Od Ljubljane do Osipaonice teče cesta bratstva in enotnosti, ki jo gradi jugoslovanska mladina.

Letos poteka 20 let, odkar je dva tisoč mladincev in mladink — skojcev prve mladinske brigade, imenovane Sanička, 90 dni izpred sovražnega orožja pospravljalo letino za partizane. Od takrat pa do danes, ko je dobila Republika v dar za svoj rojstni dan 95 kilometrov prešerne razgranosti, žuljev in znoja mladih, so brigadirji nanizali v

ogrlico brez konca neskončno lepe bisere. Velika so imena gigantov v srcih mlad h ljudi in starejših tovarišev: Brčko-Banoviči, Samac-Sarajevo, Doboj-Banjalučka, Novi Beograd, Zenica, Nikšić, Mavrovo, Vlasi, Vinodol, Jablanica... 3 tisoč mladih ljudi je letos še enkrat, kot tolikokrat doslej, opravičilo zaupanje v generacijo mladih.

Tudi pomurska mladina ob vseh naštetih zmagah ni stala ob strani. Samo letos se je nad 240 mladih delavcev, kmetov in srednješolcev iz Pomurja ramo ob rami z mladinci ostalih republik borilo za nove metre dragocenega asfaltnega traku. Tudi doma

je bilo letos organiziranih 8 delovnih akcij, na katerih je delovalo okoli 900 brigadirjev. Poleg tega pa je ravno mladina prva, ki skupno z o-

stalimi občani gradi številne, za nas pomembne in važne objekte... Ob Dnevu republike brigadirski ho-ruk za mlade, pogumne graditelje!

CICIBANSKI ZDRAVO

V otroškem vrtcu na Janževem vrhu je, kakor je to običajno v otroških vrtcih, velik živčav. Cicibani rišejo, vlačijo naokrog svoje medvedke in lutke, se igrajo kuharje, sestavljajo različne tehnične igrače in seveda skoz kličejo tovarišico.

Ko smo jih obiskali, so nas veselo pozdravili in so bili z nami kar domači. Prav nič jih nismo zmotili; igrali so se kar narač, brez treme. Tudi slika-nje nam ni dalo nobenih pre-

glavic, saj so se doslej pri slikanju še zmeraj dobro izkazali. Žal na ta dan ni bilo vseh, saj zaradi deževja niso mogli priti.

Ko smo si ogledali njihove prijetne kotičke, kjer ob igri in delu preživijo svoj dan, občudovali njihove lične risbice, polne otroške fantazije in navivnosti, smo se poslovlili in se ko smo se po blatnem kolovozu približali skozi dež, so nam s stopnišča in skozi vrata klicali »zdravo« in »adijoc«.

Lepo je v naši domovini biti mlad — napisala in uređila Jože Olaj in Jože Bratuš.

Razvijamo in krepimo velike pridobitve 29. novembra in z ustvarjalnimi razpravami sodelujemo tudi pri oblikovanju naprednejše ustave socialistične Jugoslavije.

Vsem občanom in delovnemu ljudstvu Pomurja tople čestitke ob Prazniku naše bratske skupnosti jugoslovanskih narodov

Občinski ljudski odbor
Občinski odbor SZDL
Občinski komite ZKS
Občinski sindikalni svet
Petrovci-Šalovci

Ukvarjamo se predvsem s komunalno dejavnostjo. Naši izdelki in storitve so vedno v zadovoljstvo cenjenih naročnikov. Toplo se priporočamo tudi v prihodnje

Podjetje za opravljanje komunalnih del

KOMUNA BELTINCI

Z obrati:

ŽAGA, MLIN, SODARSTVO, PEČARSTVO, MIZARSTVO IN KOMUNALNA DEJAVNOST

Delovni kolektiv toplo čestita k Prazniku republike!

Naši izdelki so kakovostni in zelo iskani na tržišču.

Delovni kolektiv

GORNJERADGONSKEGA
OPEKARNIŠKEGA PODJETJA
GORNJA RADGONA

čestita vsem delovnim kolektivom in občanom v komuni k 29. novembru, prazniku naše zvezne republike.

Smo vedno v službi zdravja delovnega človeka

ZDRAVSTVENI DOM MURSKA SOBOTA

Ob Dnevu republike pozdravljamo vse zavarovance in delovne ljudi v soboški občini in Pomurju.

Se večji napredek kmetijske proizvodnje — naš bodoči smoter

Vsem zadržnikom in delovnim ljudem radgonske komune čestita ob 29. novembru, Prazniku socialistične Jugoslavije

delovni kolektiv

KMETIJSKE DELOVNE ZADRUGE „STANETA ROZMANA” ŽEPOVCI

V naših poslovalnicah boste vedno solidno, hitro in po želji postreženi — Obiščite nas in se sami prepričajte!

Trgovsko podjetje

»SLOGA« GORNJA RADGONA

Naj živi 29. november, Praznik socialistične skupnosti bratskih jugoslovanskih narodov!

Zdravje je največje bogastvo!

Zavedajoč se tega, čestita delovni kolektiv

ZDRAVSTVENE POSTAJE BELTINCI

vsem zavarovancem in delovnim ljudem beltinske komune ob Prazniku socialistične republike Jugoslavije — 29. NOVEMBRU.

Naš pozdrav ob prazniku socialistične Jugoslavije!

OBRTNO- GRADBENO PODJETJE

GORNJI PETROVCI

Opravljam vsa gradbena in druga. Iridno, kakovostno in po želji cenjenih naročnikov. Se toplo priporočam v našo stroko spadajoča dela — smo!

Obiščite naša specializirana skladišča in poslovalnice, prepričali se boste o kvaliteti in velikem izboru blaga. Svojim odjemalcem in potrošnikom se toplo priporočam

TRGOVSKO PODJETJE
NA VELIKO IN MALO

POTROŠNIK

MURSKA SOBOTA
29. november 1943 — rojstvo FLRJ!

Samo zdrav državljan lahko koristi skupnosti.

Komunalni zavod za socialno zavarovanje V MURSKI SOBOTI

bo tudi v prihodnje izpolnjeval svoje naloge na področju zagotavljanja zdravstvene in socialne zaščite delovnih ljudi — s popolno odgovornostjo do družbe in zavarovancev.

Delovnim ljudem Pomurja najlepše čestitke za 29. november!

Trgovsko podjetje

RAVENKA V BELTINCIIH

z vsemi svojimi poslovalnicami

čestita cenjenim potrošnikom in dobaviteljem k 29. novembru, Prazniku socialistične Jugoslavije. Potrošniki! V naših poslovalnicah boste hitro postreženi z vsem, kar potrebujete v gospodinjstvu in družini.

Se priporočam kolektiv

Naše hotenje je: še učinkovitejša vključitev v službo kmetijstva

Vsem svojim članom in delovnemu ljudstvu Pomurja čestita ob Prazniku jugoslovanske republike delovni kolektiv

VODNE SKUPNOSTI

za porečje Mure GORNJA RADGONA

Zdrav in zadovoljni delovni človek — glavni smoter naših preventivnih in kurativnih zdravstvenih prizadevanj.

Ob Dnevu republike vas pozdravlja kolektiv

ZDRAVSTVENEGA DOMA

LJUTOMER

Naša prizadevanja za večjo kmetijsko proizvodnjo in uveljavljanje socialističnih odnosov na podeželju naj v prihodnosti prinesejo še večje uspehe.

KMETIJSKA ZADRUGA

LENDAVA

s poslovnimi enotami: Lendava, Hotiza, Turnišče in Dobrovnik

Naše pozdrave vsem občanom ob Prazniku republike!

GOSTINSKO PODJETJE

Park

LENDAVA

s svojimi obrati se priporočam cenjenim gostom s solidno opravljenimi uslugami in prenočišči, kakovostna jedila in prvovrstne alkoholne in brezalkoholne pijače.

Naše čestitke za 29. november!

... kaj ves odpor?! Vrniti sem se moral praznih rok.

Naslednjega dne sem se prikazal na Carinicusu, kakor hitro so odprli vrata. Danes se mi pač več ne bo nič zgodilo, sem si zatrjeval. Danes, tretjega dne, mi bo pa šlo! In odločno sem stopil v pisarno. Sicer so me poslali nemudoma na tretji konec mesta, k »Interplanetu«, toda kazalo je, da bom tam hitro opravil in ime! vsekakor dovolj časa, da se vrnem na Carinicus in uredim vso nadležno reč.

Pri »Interplanetu« sem lepo razložil, zakaj sem prišel.

ja in jih potisnila v predal:

»Brez potnega lista ne morem storiti ničesar.«

»Toda samo zaradi tega me vendarle ne mislite poslati domov! Že tri dni se vozarim sem in tja kot kak mesečar!«

»Če vas še tako dobro razumem, — pomagati vam ne morem. Predpisi so predpisi. Mi moramo videti črno na bellem, da ste bili res v tujini.«

»Torej sem poleg vsega lahko zdaj še lažnivec! Ali ni dovolj, če vam povem, da nimam v kovčku ničesar razen prtljage? Nekaj umazanega perila in nekaj knjig?«

vam, da sem moral za izpolnjen formular plačati skromno vsoto, samo nekaj manj kot tisočaka.

Pri blagajni Carinicusa, kjer sem moral plačati spet za ležarino, tudi ni šlo prepočasi. Saj sploh nikoli nisem imel težav, kadar je šlo za to, da odrinem kako vsotico. Le v obratni smeri so se stvari nekoliko bolj obirale. O tem našem zanimivem pojavu, o službi za našega delovnega človeka, za našega državljana, sem hotel nekoliko razmisliti, a ni šlo, ker sem moral hiteti naprej, od blagajne k inšpektor-

»Nikogar več ni! Izvolite zdaj v skladišče. Dve uri počakajte, dokler ne pridejo pregledovat.«

»Ojoj! Nikar dve uri! Avtobus bom zamudil!«

»Prej jih pa ne bo! Sicer pa lahko jutri pridete, če se vam danes mudi.«

Brez sapa in brez besede me je odneslo proti skladišču.

In glej! Nazadnje sem res dobil svojo drobnarijo, ki sem potrošil zaradi nje petkrat več denarja, kot pa je bila vredna. Tako se je stvar srečno iztekla, če izvzamemo neznamno malenkost, da namreč tisti for-

DOMAČI ZEMLJICI

»Da,« je rekla mlada tovarišica, ki je bila pravkar pri malici, »tako vam izpolnim potrebne formularje.« Vzela je nekaj velikih pol in jih potisnila v še ogromnejši pisalni stroj.

»Ali mi daste, prosim, še potni list?«

»Tega nimam s sabo. Čemu mi bo na moji dobri domači zemljici?« sem zaskrbljeno odvrnil. »Pa mi tudi ni nihče povedal, da ga potrebujete. Saj upam — da ni nič hudega v tem?«

Potegnila je papirje iz stro-

»Ne, to ni dovolj. Tukaj na vprašalni polji je še posebna rubrika, kamor je treba vpisati številko potnega lista. Kdo ga je izdal itd., itd. — Ne morem pomagati, pa konec!«

In tako po tej naši dobri domači zemljici ponovno domov neopraavljenih poslov! V tem času bi, sem si mislil za grenjeno, lahko že dvakrat prepotoval razdaljo med najbolj oddaljenim planetom, ki sem ga obiskal, pa domačimi tlemi... Naslednjega dne je šlo pri »Interplanetu« res popolnoma gladko, če ne upošte-

ju. Ta si je ves ogromen formular prebral od prve do zadnje črke, mrmrajoč pri tem skoraj naglas in podčrtavajoč vsako drugo besedo. Ko mi je z rdečim svinčnikom skoraj vrnil list, sem planil k naslednjim vratom.

»Halo! Kam pa hočete?« je zavpil inšpektor za mano.

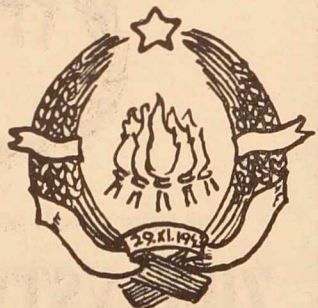
»Sem mislil, da imate še kakkega nadinšpektorja.«

mular, ki mi ga je izpolnil in drago zaračunal »Interplanet«, sploh ni bil potreben.

Kovčeg je zdaj moja velika dragocenost. Doma pri sebi ga imam v posebni vitrini in vsa kdo si ga lahko ogleda. Upam, da je pojav take vrste na naši dobri domači zemljici dovolj aktualen, pa ne bo manjkalo obiskovalcev.

Drago Grah

DRAGO GRAH — Spet na dobri domači zemljici; zadnji prispevek iz zapiskov s poti po Nemčiji in Angliji.

Od prve etape, zgodovinskega zasedanja AVNOJ v Jajcu, ki je udarilo temelje socialistični skupnosti bratskih jugoslovanskih narodov, pa vse do sedanjih dni, ko s široko zasnovano ustavno razpravo oplajamo z bogatimi izkušnjami dosedanje socialistične graditve bodoče gibanje naše družbe k popolni zmagi socializma v državi — je v nas pričujoče veliko hotenje: razvijati in poglobljati pridobitve 29. novembra do neslutnih bodočih delovnih zmag, za našo družbo in slehernega delovnega človeka v njej.

Z vero v še tesnejše sodelovanje in družno prizadevanje na vseh področjih družbenega življenja se obrača k delovnim ljudem Pomurja in naše socialistične domovine in jim čestita k prazniku FSRJ

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR Murska Sobota

s svojimi sveti, komisijami in družbenimi službami

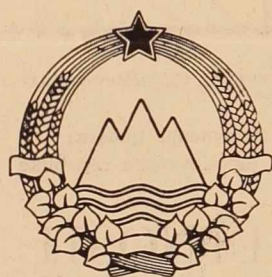
Letošnji 29. november — Dan Federativne socialistične republike Jugoslavije — praznujemo v znamenju utrjevanja velikih pridobitev zgodovinskega zasedanja AVNOJ v Jajcu, v znamenju množične razprave o novi zvezni ustavi, ki bo pridobitve NOB in socialistične poveljne graditve še bolj približala delovnim ljudem naše domovine.

V globokem prepričanju, da bodo delovni ljudje naše občine in Pomurja v prihodnje še odločneje stopali naproti svetlim smotrom socializma in boljšega življenjskega blagostanja, čestitamo ob Prazniku republike

Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor Zveze bojev. org. NOV
Občinski sindikalni svet
in vodstva drugih družbenih organizacij
v občini

MURSKA SOBOTA

Na svetlih tradicijah velikega narodnoosvobodilnega boja in pridobitvah 29. novembra si smelo utiramo pota k zmagi socializma v naši deželi in v lepšo bodočnost vseh delovnih ljudi v FSRJ

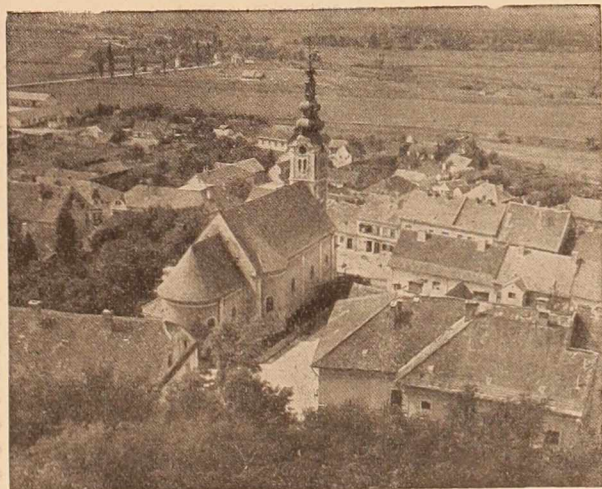
Na tej poti tudi v prihodnje mnogo novih uspehov in delovnih zmag; s to željo čestitajo občanom in delovnim ljudem Pomurja

Občinski ljudski odbor
Občinski odbor SZDL
Občinski komite ZKS
z vodstvi drugih občinskih
družbenih organizacij
GORNJA RADGONA

Pri ustanavljanju socialističnih odnosov v gospodarstvu in pri zagotavljanju materialne osnove komune doseženi uspehi so najboljša jamstva, da bomo ob velikih pridobitvah 29. novembra v prihodnje še bolj napredovali na vseh področjih družabnega življenja

Občinski ljudski odbor
Občinski odbor SZDL
Občinski komite ZKS
in vodstva ostalih množičnih organizacij
lendavske komune

Lendava

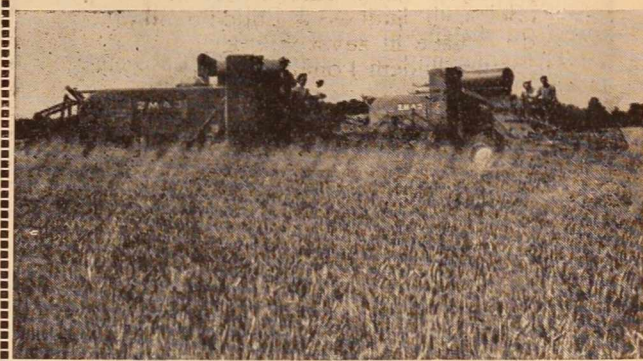

Občinski odbor SZDL — Občinski komite ZKS — Občinski komite LMS — Občinski odbor zveze bojevniških organizacij NOV — Občinski sindikalni svet in vodstva drugih družbenih in društvenih organizacij občine

LJUTOMER

pošiljajo ob prazniku socialistične Jugoslavije tople čestitke vsem delovnim kolektivom in občanom v komuni z željo, da bi z novimi delovnimi uspehi in še doslednejšim uveljavljanjem socialističnih odnosov v mestu in na vaseh še bolj krepili velike pridobitve naše socialistične revolucije, ki so vsebovane v novi ustavi.

Občinski ljudski odbor — Občinski odbor SZDL — Občinski komite ZKS
Občinski sindikalni svet — Občinski komite LMS — Občinski odbor zveze bojevniških organizacij NOV — Občinski odbor ZROP

BELTINCI

Novi uspehi na področju kmetijske in industrijske proizvodnje, krepitev socialističnih odnosov in utrjevanje krajevne samouprave — to naj bodo naša skupna hotenja za prihodnost.

S to željo se pridružujemo čestitkam ob 29. novembru, prazniku socialistične republike Jugoslavije in pozdravljamo vse delovne ljudi v občini in Pomurju.

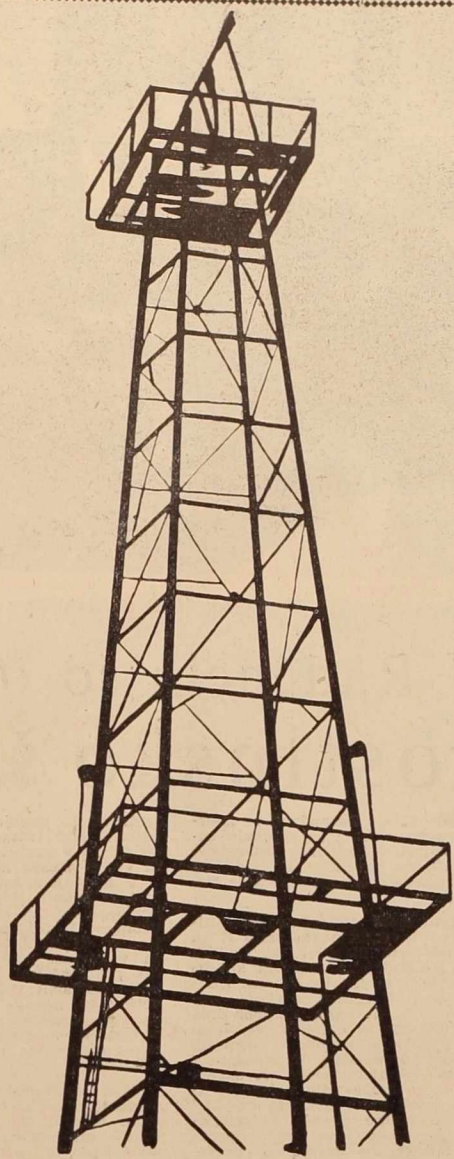
Ob letošnjem Dnevu republike se tudi delovni kolektiv Proizvodnje nafte v Lendavi s svojimi ekonomskimi enotami, ki so rezultat volje kolektiva in prizadavanja po poglobljenem decentraliziranem upravljanju in sproščeni notranji demokraciji, vključuje z novimi delovnimi zmaganji na obzorju v praznovanju največjega praznika socialistične skupnosti jugoslovanskih narodov: z bližnjo otvoritvijo tovarne metanola prvega večjega obrata v okviru bodoče petrokemične industrije, kar bo hkrati tudi pomemben korak k odločilni krepitvi gospodarske osnove komune in uveljavljanja socialističnih odnosov v našem gospodarstvu.

V znamenju dosedanjih uspehov in bodočih načrtov čestita

delovni kolektiv

PROIZVODNJA NAFTE LENDAVA

k letošnjemu Prazniku socialistične Jugoslavije vsem delovnim ljudem v komuni in Pomurju, želeč jim obilo novih in še večjih delovnih uspehov pri nadaljni graditvi socializma.

RADENSKA SLATINA ZDRAVI IN OSVEŽUJE DELOVNEGA ČLOVEKA

Za delovnega človeka:

poleti: obisk rekreacijskega centra z olimpijskim bazenom

pozimi: prijetna zabava ob večerih v restavraciji in kavarni Zdravilišča Slatina Radenci — V kavarni vsak dan godba, razen ponedeljka; vsako nedeljo popoldne čajanka

Svojim cenjenim gostom, poslovnim prijateljem in odjemalcem se tudi v bodoče toplo priporoča delovni kolektiv

Zdravilišče Sl. Radenci RADENCI

in želi delovnemu ljudstvu naše socialistične domovine obilo novih delovnih uspehov ob Prazniku zvezne socialistične republike!

Radenska slatina

Prodajamo po dnevnih cenah fičke, mopede in druga motorna vozila, nadomestne in rezervne dele.

Se toplo priporočamo

Trgovina AUTOIZBIRA

MURSKA SOBOTA

Ferromoto, uvozno-izvozno trgovsko podjetje — Maribor
K prazniku republike tudi naše čestitke!

Naša prizadevanja so usmerjena predvsem h krepitvi pridelovalnega sodelovanja s kmetovalci v vseh možnih oblikah in napredku kmetijske proizvodnje na lastnih zemljiščih.

Ob Prazniku socialistične Jugoslavije pošiljamo tople pozdrave vsem združnim kolektivom in prebivalcem Pomurja

KMETIJSKA ZADRUGA

Puconci

z obrati v PUCONCIH, MAČKOVCIH
in PUŽEVCIH

Izdelujemo televizijske posamične in skupinske antene, teleskopske antene in visokofrekvenčne kable — S svojimi izdelki že osvajamo jugoslovansko tržišče.

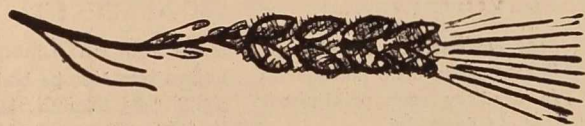
Ob Dnevu republike želi mnogo delovnih uspehov vsem kolektivom in prebivalcem Pomurja

delovni kolektiv

ELRAD

INDUSTRIJSKEGA PODJETJA ZA
IZDELAVO ANTEN IN PRIBORA
GORNJA RADGONA

Delovni kolektiv

KMETIJSKE ZADRUGE BELTINCI

K pridelovalnemu sodelovanju, ki bo pogojeno z našimi družbenimi smotri in bo hkrati tudi v obojestransko korist obeh partnerjev, bodo usmerjena naša glavna prizadevanja tudi v prihodnosti. Tako razumevanje pričakujemo tudi od kmetovalcev v našem okolišju

pošilja pozdrave solidarnosti vsem sorodnim kolektivom in prebivalstvu Pomurja — ob Prazniku FLRJ!

Naši izdelki in usluge so pojem kakovosti. Z njimi se uspešno vključujemo tudi v proizvodno sodelovanje.

Vsem delovnim kolektivom in prebivalcem Pomurja čestita k prazniku republike

delovni kolektiv

MEHANIKA

LENDAVA

Prepričajte se sami o kakovosti in solidnosti naših uslug — Opravljamo vsa zidarska in v našo stroko spadajoča dela po želji cenjenih naročnikov
Toplo se priporoča

Gradbeno-obrtno podjetje GRADITELJ

BELTINCI

in čestita vsem sorodnim kolektivom in delovnim ljudem Pomurja k letošnjemu prazniku socialistične Jugoslavije.

Kdor dobro seje in svojo zemljo skrbno obdeluje — ta tudi dvakrat žanje. Z željo, da bi bilo v prihodnje pridelovalno sodelovanje s kmetovalci v okolišju še uspešnejše, čestita k prazniku FSRJ vsem delovnim ljudem v soboški in lendavski občini

delovni kolektiv

Kmetijske zadruge

PROSENJAKOVCI

OBRAT VELIKIH PRALNIH STROJEV

Izdelujemo pralne, sušilne in ostale stroje za pralnice stanovanjskih skupnosti, hotele, pralne servise, JLA in tudi za izvoz. Izdelujemo jeklene konstrukcije in opravljamo montažo centralnih kurilnih in vodovodnih naprav.

Tudi v prihodnje se priporoča delovni kolektiv svojim odjemalcem in želi vsem občanom in delovnim kolektivom v Pomurju vse najboljše ob letošnjem Prazniku republike.

HIDROMONTAŽA

MARIBOR

S svojimi kakovostnimi izdelki (zidakā, votlaki, strešniki itd.) se vedno bolj uspešno vključujemo na slovensko tržišče — Svojim cenjenim odjemalcem se tudi v bodoče toplo priporoča

DELOVNI KOLEKTIV

Križevskih opekarn

in želi vse najboljše delovnim kolektivom in občanom ob Prazniku socialistične Jugoslavije

